

آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان‌ساخت

اثر
دیوید جیپ من

ترجمه:

دکتر منوچهر طبیبیان

دکتر شهرزاد فریادی

۱۴۹۹
۹۵ / ۱۱ / ۷

www.ketab.ir

انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۲۷۲۰

شماره مسلسل ۷۷۲۰

Chapman, David

چپمن، دیوید ۱۹۴۷ - آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان ساخت / اثر دیوید چپمن؛ ترجمه شهرزاد فریادی، منوچهر طیبیان. - تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۸۴.
۳۲۴ ص. : مصور، جدول، نمودار. - شماره انتشارات دانشگاه تهران: شماره ۲۷۲۰.

ISBN 978-964-03-5118-5

چاپ سوم.
عنوان اصلی: **Creating Neighbourhoods and Places in the Built Enviroment, 1996.**

فهرستویسی براساس اطلاعات فیبا.
۱. بوم‌شناسی شهری. ۲. شهرسازی. ۳. شهرسازی - نیر بر محیط. ۴. زندگی شهری. الف. فریادی، شهرزاد، ۱۳۴۰ - مترجم. ب. طیبیان، منوچهر ۱۳۱۶ - مترجم. ج. دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات د. عنوان.

۱۳۹۴

۳۰۷/۱۲۱۶

م ۸۴-۲۰۸۶۱

HT ۲۴۱ / ج ۲ آ ۷

شماره کتابشناسی ملی

عنوان: آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان ساخت

تألیف: دیوید چپمن

ترجمه: دکتر شهرزاد فریادی - دکتر منوچهر طیبیان

نوبت چاپ: سوم

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجمان است»

«کلیه حقوقی برای ناشر محفوظ است»

ISBN:978-964-03-5118-5

9 789640 351185

بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - سایت: <http://press.ut.ac.ir>

۸۸۳۳۸۷۱۷

فهرست مطالب

۷	اسامی همکاران
۸	تشکر و قدردانی
۹	مقدمه
۱۰	اهداف
۱۰	ساختار
۱۱	خلاصه فصول
۱۳	بیشترین بهره‌دهی از این کتاب

بخش اول: توسعه سکونتگاه‌ها

فصل ۱: طبیعت و سکونتگاه

۱۷	موضوع
۱۹	طبیعت و سکونتگاه روستایی
۲۶	طبیعت و سکونتگاه شهری
۳۰	شکل شهر و توسعه
۳۷	عدم سازگاری کافی با طبیعت
۳۹	سکونتگاه، ساختمان‌ها و اقلیم
۴۳	طبیعت، سکونتگاه و پایداری
۴۷	خلاصه
۴۷	فهرست بازبینی
۴۸	مآخذ
۴۹	مراجعه برای مطالعه بیشتر

فصل ۲: سکونتگاه‌ها و رشد

۵۱	موضوع
۵۳	دیدگاه‌های ریخت‌شناسانه
۵۳	چگونه اشکال پیچیده را می‌توان با معنی ساخت؟
۸۳	نرخ تغییر
۸۴	نتیجه‌گیری
۸۵	خلاصه
۸۵	فهرست بازبینی
۸۵	مآخذ
۸۷	مراجعه برای مطالعه بیشتر

فصل ۳: مکان‌های شهری متجدد

۸۹	موضوع
۹۱	ویژگی‌های توسعه شهر متجدد
۱۰۹	یادگیری از سایر مکان‌ها
۱۱۱	میدان شهری
۱۱۵	خلاصه
۱۱۶	فهرست بازمینی
۱۱۶	مآخذ
۱۱۷	مراجع برای مطالعه بیشتر

بخش دوم: کیفیات مکان‌ها

فصل ۲: عدالت و دسترسی

۱۲۱	موضوع
۱۲۳	تاریخچه
۱۳۰	محرک‌های انسان‌ساخت و عدالت محیط زیستی
۱۴۱	دسترسی و الگوهای توسعه
۱۴۳	مردم و مشارکت
۱۴۴	خلاصه
۱۴۶	فهرست بازمینی
۱۴۶	مآخذ
۱۴۷	مراجع برای مطالعه بیشتر

فصل ۵: تنوع و سرزندگی

۱۴۹	موضوع
۱۵۱	تنوع و سرزندگی چه هستند؟
۱۵۲	کیفیت‌های آفریننده سرزندگی
۱۵۸	تغییر کیفیت شهرها و شهرک‌ها
۱۶۱	تجربه بین‌المللی
۱۶۳	تأثیر برنامه‌ریزی
۱۶۶	سرزندگی پایدار
۱۶۸	رهنمودهای آینده
۱۷۱	خلاصه
۱۷۲	فهرست بازمینی
۱۷۲	مآخذ
۱۷۳	مراجع برای مطالعه بیشتر

۱۷۵	فصل ۶: محیط زیست و فضا
۱۷۶	موضوع
۱۸۰	کیفیات مکان
۱۸۶	ادراک فضا
۱۸۹	مکان‌ها و ساختمان‌ها
۱۹۵	تحلیل مکان
۲۰۲	تحلیل شکل شهر
۲۰۳	خلاصه
۲۰۳	فهرست بازبینی
۲۰۴	مأخذ
۲۰۴	مراجع برای مطالعه بیشتر

بخش سوم: خلق مکان‌های دوست‌داشتنی برای مردم

۲۰۷	فصل ۷: سیاست عمومی و برنامه‌ریزی
۲۰۸	موضوع
۲۱۳	سیاست عمومی از کجا حاصل می‌شود؟
۲۱۷	بازیگران کلیدی چه کسانی هستند؟
۲۲۲	مردم در کجاها شرکت داده می‌شوند؟
۲۲۴	خلاصه
۲۲۴	فهرست بازبینی
۲۲۴	مأخذ
۲۲۵	مراجع برای مطالعه بیشتر

فصل ۸: مداخله و کنش جامعه

۲۲۷	موضوع
۲۲۹	سیاست‌های جدید - عصر جدید؟
۲۳۳	خانه‌ها و مشاغل
۲۴۶	خلاصه
۲۴۹	فهرست بازبینی
۲۴۹	مأخذ
۲۵۱	مراجع برای مطالعه بیشتر

فصل ۹: نوسازی و بازسازی

۲۵۳	موضوع
۲۵۵	دهکده‌های نمونه و باغ شهرها

۲۵۸	برنامه ریزی زمان جنگ
۲۵۸	بازسازی بعد از جنگ و برنامه شهرک‌های جدید
۲۶۲	ساماندهی مسکن
۲۶۶	نوسازی مسکن
۲۶۷	"مدیران شهر"
۲۶۸	آغاز "سیاست شهری"
۲۷۱	بازسازی شهری
۲۷۵	باور به "نشت به پایین"
۲۷۹	رویکردهای اخیر نسبت به بازسازی
۲۷۹	خلاصه
۲۸۱	فهرست بازبینی
۲۸۲	آخذ
۲۸۴	مراجع برای مطالعه بیشتر

فصل ۱۰.۱۰۱: اعداد و ارقام

۲۸۷	موضوع
۲۸۹	ساخت محلات و مناطقها
۲۹۳	سهامداران در محیط انسان ساخت
۲۹۵	مکان‌ها و فرایند توسعه
۲۹۶	ایجاد دستور کارهای مشترک
۲۹۹	شناخت مکان‌ها
۳۰۰	تجربه و مهارت مشترک
۳۰۱	اجرای دستور کارهای مشترک
۳۰۳	ماهیت تأثیر
۳۰۵	تحول و آینده
۳۰۶	نتیجه گیری
۳۱۰	خلاصه
۳۱۱	فهرست بازبینی
۳۱۲	مآخذ
۳۱۳	مراجع برا مطالعه بیشتر

مقدمه

این کتاب مستقیماً از "فناوری طراحی و فرایند توسعه" که نیروهای اساسی و موضوع‌های محتوایی مؤثر بر ماهیت محیط‌های انسان‌ساخت را جست‌وجو می‌کند، پیروی می‌کند. در اینجا چهار زمینه اصلی کتاب، از گروه‌های کوچک ساختمانی تا ماهیت سکونتگاه‌ها و اینکه چگونه مجموعه ساختمان‌ها، فضاها و فعالیت‌های انسان ترکیب می‌شوند تا مکان‌ها و محلات سرزنده و لذت بخش ایجاد کنند، بررسی می‌گردد.

چهار زمینه اصلی کتاب عبارتند از:

- نیروهای اجتماع سیاسی و اقتصادی و راه‌های مداخله عملی مردم در ایجاد مکان‌ها و ساختمان‌ها؛
- چگونگی تغییرات اجتماعی خانه و تأثیر این تغییرات بر محیط؛
- چگونگی مداخله انسان در جهان طراحی برای خلق سکونتگاه‌ها، تعدیل میکرواقلیم‌های خرد و ایجاد مکان‌های راحتی برای استفاده مردم؛
- ماهیت فعالیت‌های حل مشکلات در محیط‌های انسان‌ساخت، بویژه نقش خلاقیت در مدیریت سکونتگاه‌ها و مکان‌ها.

این کتاب به موضوع‌های مهمی اشاره می‌کند که تمام متخصصان جوان در زمینه محیط‌های انسان‌ساخت، صرف‌نظر از حرفه‌های تخصصی آینده‌شان، با آنها را بدانند. در وهله اول فقط دانشجویان دوره‌های کارشناسی محیط‌های انسان‌ساخت مد نظر بوده‌اند، اما طیف وسیعی از سایر رشته‌ها و دوره‌های کارشناسی ارشد و هم‌عصرانی از برنامه‌های محیط زیستی و حرفه‌ای را نیز در بر می‌گیرد.

توسعه محیط‌های انسان‌ساخت از تعامل گسترده متنوع و پیچیده‌ای از نیروها و فعالیت‌های گروه بسیاری از افراد و نهادها ناشی می‌شود. تمام دانشجویان و فعالان علاقمند و درگیر در این موضوع‌ها، باید نیروهای دست‌اندرکار را شناخته و بینشی نسبت به مفاهیم، اقدامات و راه‌هایی که ممکن است به نتایج مثبتی منجر شود، به دست آورند. این کتاب برخی از علایق و منافع متضاد، تعامل آنها با نیروهای محیطی و فیزیکی و نا مشخص بودن نتایج فعالیت‌های فردی و گروهی را توضیح می‌دهد.

هر فصل نیروهای دست‌اندرکار، شکل ساختمان‌های حاصل، چشم‌اندازها و محیط‌های انسان‌ساخت و ماهیت استفاده از آنها و سرزندگی‌شان را بررسی می‌کند. به

این منظور، درک اهمیت تجزیه و تحلیل دقیق محیط و همچنین ابداع، نوآوری و خلاقیت در آن، مورد جست‌وجو قرار می‌گیرد، در سراسر کتاب تأکید روشنی بر تأثیر محیط‌های انسان‌ساخت، شامل تمام فرایندهای ایجاد کننده تغییرات فراینده، مثل طرح‌های ساختمانی بزرگ، بر کیفیت زندگی جوامع محلی و بین‌المللی دیده می‌شود. این کتاب به دنبال ارائه دیدگاه همه جانبه‌ای از برنامه‌ریزی شهری و روستایی، طراحی شهری، معماری و طراحی منظر و همچنین بیان اهمیت مشارکت طیف وسیعی از متخصصان علوم مختلف (مثل مهندسان، نقشه برداران و مسئولان دولتی) در مورد شکل و خصوصیات محیط‌های انسان‌ساخت است. عوامل اصلی مطالعه شامل منابع طبیعی، حمل و نقل و ارتباطات، طراحی و حفظ و نگهداری و راه‌های وابستگی و تداخل حاکم خصوصی و منافع عمومی می‌شود.

کتاب چنین هفت اصل اصلی دارد از جمله:

- توضیح محدوده و ابوابی که محیط انسان‌ساخت را به وجود آورده و آن را تغییر می‌دهند؛
- درک تنوع و پیچیدگی بین نیروها؛
- شناخت عدم قطعیت نتایج حاصل از تعامل این نیروها؛
- در نظر گرفتن تنوع نتایج قطعی در طول زمان و درک این نکته که این تعامل‌ها می‌تواند محدوده آثاری از کوتاه مدت تا بلند مدت را در بر بگیرند؛
- فراهم کردن چارچوبی برای تجزیه و تحلیل مکان‌ها - تحقق فیزیکی، فناوری فرهنگی آنها؛
- در نظر گرفتن اینکه چگونه ما به عنوان افراد و سازمان‌ها می‌توانیم در دستیابی به نتایج ابتکاری و مثبت در کیفیت محیط زندگی مان سهیم باشیم؛
- پیگیری راه‌هایی - از بین گستره وسیعی از مکان‌ها، زمان‌ها و فرهنگ‌های مختلف - که مشکلات شناسایی شوند و راه حل‌هایی که برای پاسخ به آنها استفاده شده است.

این کتاب در سه بخش سازمان یافته است:

بخش اول: توسعه سکونتگاه‌ها را بررسی می‌کند و اینکه چگونه با شرایط محیط مختلف تطابق می‌یابند، رشد می‌کنند و مکان‌های شهری امروزی چه خصوصیت‌هایی دارند

بخش دوم: کیفیات مکان‌ها را بررسی می‌کند، چگونه مردم از مکان‌ها استفاده می‌کنند، کیفیاتی که به یک مکان تنوع و سرزندگی می‌بخشند و کیفیتهای محیط زیستی و زیبایی شناسانه‌ای که در بسیاری مکان‌های لذت بخش وجود دارد.

بخش سوم: راه‌های ساخت مکان‌های دوستانه از نظر مردم را بر می‌شمارد و شامل توسعه طرح‌ها و سیاست‌های عمومی، ارائه علائق خصوصی و راه‌حلهایی است که جوامع محلی و اشخاص می‌توانند در فرایند تصمیم‌گیری آن، درگیر شوند.

خلاصه فصول بخش اول: توسعه سکونتگاه‌ها

فصل اول (زبعت و سکونتگاه)، درباره رابطه بین جهان طبیعی و سکونتگاه‌ها بحث می‌کند و راه‌های مختلف تکامل سکونتگاه‌ها و شرایط محلی را توضیح داده، روش‌هایی از توسعه را برای رسیدن به اشکال پایدارتر و کارآمدتری در آینده بیان می‌کند.

فصل دوم (سکونتگاه‌ها و رشد) با توضیح اینکه چگونه سکونتگاه‌ها شکل می‌گیرند، رشد می‌کنند و بعضی اوقات رو به زوال می‌گذرانند، ادامه می‌یابد. از طریق نمونه‌های تاریخی، صفات ویژه سکونتگاه‌هایی را که باعث رشد و یا به سوی زوال تغییر کرده‌اند بیان می‌کند و به دنبال شناسایی الگوهای مشترک فعالیت و تغییر و درک تعدادی از دلایل اساسی تحول شکل و استفاده از مکان‌های توسعه است.

فصل سوم (مکان‌های شهری متجدد)، شکل و خصوصیات مکان‌های شهری متجدد را از نظر تنوع در شکل، کیفیت و دلایل آنها و تغییرات فناورانه سریع در قرن بیستم و انقلاب صنعتی به بعد، همراه با ظهور رویکردهای جدید به برنامه‌ریزی و معماری که اغلب منجر به محیط‌ها و چشم‌اندازهای شهری، گاهی با کیفیت خوب و بیشتر با کیفیت نامرغوب شده‌اند، توصیف می‌کند.

بخش دوم: کیفیات مکان

چه عاملی موجب می‌شود برخی مکان‌ها لذت بخش باشند؟ این بخش درباره کیفیتهایی که ممکن است حفظ، یا ایجاد شوند بحث می‌کند.

فصل چهارم (عدالت و دسترسی)، نگرشی دارد به راه‌های تأثیر محیط‌های

انسان ساخت بر دسترسی به تسهیلات و فرصت‌ها و همین طور تأثیر مکان‌ها بر توزیع عادلانه موقعیت‌های مختلف برای استفاده کنندگان. فصل مذکور علاوه بر در نظر گرفتن عدالت در حال حاضر، عدالت بین نسل‌ها در اثر فعالیت‌های امروز را نیز بررسی می‌کند و نتایجی را برای ایجاد پایداری در مکان‌ها و ساختمان‌ها مورد بررسی قرار می‌دهد.

فصل پنجم (تنوع و سرزندگی)، اهمیت تنوع و سرزندگی را در کیفیت مکان‌ها برجسته می‌سازد. خصوصیات از مکان‌ها را که سبب سرزندگی و پاسخگویی به نیازهای مصرف کنندگان می‌شود، بیان می‌کند و راه‌هایی که از آن طریق سیاست‌های عمومی و مالیات‌های خصوصی، سرزندگی را تقویت می‌کنند و روش‌های احیای دوباره مکان‌های مورد استفاده را توضیح می‌دهد.

فصل ششم (محدید زیست و فضا)، جنبه‌های زیبایی شناسانه مکان‌ها، فضاها و انواع محیط‌ها را توضیح می‌دهد. شکل فیزیکی و منظر مکان‌ها و چگونگی تأثیر آنها در تجارب محیطی و بصری مردمی را که از آنها استفاده می‌کنند مورد بررسی قرار می‌دهد، به زمینه نظری ادراک و ارزیابی انسان‌ها نگاه می‌دارد و در عمل این موارد را با مراجعه به برخی معیارهایی که کیفیت مکان‌ها تحت تأثیر قرار می‌دهند، جست‌وجو می‌کند.

چگونگی برداشت ما از نیروها و فرایندهایی که مکان‌ها را در آینده تغییر داده و شکل می‌بخشند بسیار مهم است و ما را قادر می‌سازد که نقش فعالیت‌ها و اثرمان را در ایجاد مکان‌های لذت‌بخش و عادلانه درک کنیم.

سوم:

مکان‌ها دوستانه

مردم

فصل هفتم (سیاست عمومی و برنامه‌ریزی)، نگاهی دارد به راه‌های تأثیر سیاست عمومی و برنامه‌ریزی بر شکل و کیفیت مکان‌ها. ابزار دولتی می‌تواند چارچوب کاری ملی و یا راهنمایی محلی را برای مدیریت و توسعه شهری فراهم کند. این فصل، محرک‌های متضمن شکل‌دهی سیاست‌ها، برنامه‌ها و سطوح متفاوت مشارکت مردم و راه‌های افزایش مداخله آنها در امور را توضیح می‌دهد.

فصل هشتم (مداخله و کنش جامعه)، چگونگی مداخله مثبت مردم در شکل‌دهی محیط زیست محلی و گام‌های اعمال علایق بعضی از افراد در عرصه‌های عمومی را بررسی می‌کند. موقعیت‌ها و نیازهای جامعه فعال و نحوه مداخله و کنش افراد را جست‌وجو می‌کند. همچنین برخی موانع مشارکت، گام‌هایی که می‌تواند با سیاست‌گذاری عمومی ارتقا یابد و راه‌هایی را که جوامع می‌توانند منشاء تأثیرات باشند مشخص می‌کند.

فصل نهم (نوسازی و بازسازی)، بازسازی و ساماندهی و چگونگی شکل گرفتن پاره‌ای از مکان‌ها را بررسی می‌کند، آرزوهای آرمانشهر گرایانه‌ای را که الهام بخش آنها بوده‌اند بررسی می‌کند. همچنین طیفی از رویدادهای آرمانشهری در برنامه‌ریزی سکونتگاه و انواع آن‌ها به نیازهای نوسازی شهری و بازسازی مناطق را دنبال می‌کند. کاربردهای ماقصدهای انبساطی و انقباضی و استفاده آنها در ویژگی‌های مشخص مکان‌های مسکونی بیان خواهد شد.

فصل دهم (ایجاد ارتباط)، در جست‌جوی ترکیب جنبه‌های متضاد، مکمل و متنوعی است که در سرتاسر کتاب معرفی شده‌اند. ترغیبی برقراری ارتباط بین نیروها و عوامل متفاوت نه تنها به درک منافع مختلف و در معرض خطر - معکوم می‌کند، بلکه به جست‌وجوی راهبردهایی برای توجه و پاسخگویی به سطح بال‌حاضر و آینده می‌پردازد. به هر حال نباید تأثیر عمیق قانونی خلاق و الهام بخش را فراموش کرد.

**بیشترین بهره
از این کتاب**

شما می‌توانید این کتاب را با دو تفکر نظری و عملی بخوانید و تمریناتش را انجام دهید. سعی کنید سناریوهای مختلفی طرح کرده و به نتایج متفاوت ممکن دست کنید. پاسخ‌های مشخص و دقیقی برای آنها وجود ندارد اما این فرایند، دانش و بینش شما را توسعه می‌دهد.

به نظر می‌رسد، ضمن اینکه دانش و بینش شما از طریق این کتاب گسترش می‌یابد، تمایل خواهید یافت به کتاب‌های دیگری هم در این زمینه مراجعه کنید. از جمله "فناوری طراحی و فرایند توسعه" که در آغاز این مقدمه معرفی شد. چارچوب‌های قانونی در محیط‌های انسان‌ساخت بسیاری از جزئیات مضامین قانونی را پوشش می‌دهد - برای مثال تعاریف قانونی و فرایندهای مصوب، شامل راهنمای سیاست‌گذاری در نظام

برنامه‌ریزی انگلستان، کتاب مذکور زمینه فهم دانش برنامه‌ریزی محلی و واحد همسایگی را فراهم می‌کند. کتاب دیگری از این مجموعه "مهارت‌های تجارت و مدیریت" است که صرفاً حالت توصیفی دارد. این کتاب‌ها، مجموعه کاملی را برای دانشجویان جوان فراهم می‌آورد تا در قرن ۲۱ با بهره‌گیری از مهارت‌های تخصصی، با یکدیگر کار کنند و با وسعت نظر، ادراک، دانش و مهارتی که نسبت به محیطشان دارند، نقش مؤثری در انواع وظایف محوله شامل گروه‌های کاری چند رشته‌ای داشته باشند.

www.ketab.ir